

Uudised

Hea klient!

Oleme viimastel aastatel sarnaselt muu maailmaga tegelenud palju sellega, et laborisse saabuvast piimaproovist oleks võimalik määrata enamat kui traditsioonilised jõudluskontrolli näitajad (rasv, valk, SRA ja karbamiid). Täna määrame piimast veel BHBd ja ka seda, kas lehm on tiine, piima kvaliteedist rääkides veel mastiidi tekitajaid ja ka seda, millised bakteritüved põhjustavad farmis kõrget bakterite üldarvu ehk kokkuvõttes, millele tuleks tähelepanu pöörata, et piima kvaliteet oleks parem. Nende teenuste olemuse paremaks selgitamiseks oleme korraldanud ka mitmeid koolitusi, kus mõned aastad tagasi ühel koolitusel toodi välja mõttepera, et nii mõnigi tootja rahuldub sellega, kui tema piima kvaliteet jääb napilt alla nõutud piirmäära. Kuid sellise mõtteviisi või käitumismudeli oht on alati see, et iga väikene tõus maksab valusalt kätte.

See sõnavõtt meenus mulle, kui mõni aeg tagasi kuulutas Tiit Niilo, et Nopri talu eesmärgiks on hakata tootma Eesti puhtaimat piima ning Nopril on selleks seatud ka väga selged numbrilised eesmärgid. Kuna tegu on ettevõttega, kes valmistab ka piimatootmeid oma farmis toodetud piimast, siis loomulikult on siin tegu pisut ka turundusliku eesmärgiga, kuid kindlasti on see suur väljakutse.

Mul on hea meel, et puhtaima piima tootmise meeskonda kutsuti ka Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS ning kindlasti oleme valmis kaasa aitama oma nõu ja jõuga selle eesmärgi täitmisele. Kes aga soovib Nopri talu puhtaima piima kohta rohkem lugeda, siis kõik on avalik: www.nopri.ee/eesti-puhtaim-piim/.

Omalt poolt soovime kõigile puhta piima tootjatele jõudu ja jaksu!

Kaivo Ilves
Eesti Põllumajandusloomade
Jõudluskontrolli ASi juhataja

EPJ osales põllumajanduse aastanäitusel

EPJ osales Eesti Põllumajanduse Aastanäitusel 2019, mille korraldas Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda 31. oktoobrist 1. novembrini Eesti Rahva Muuseumis.

EPJ oli näitusel esindatud oma stendiga ja võõrustas kõiki huvilisi, kes sealt läbi astusid ja soovisid rohkem teada saada jõudluskontrollist. Aastanäituse teisel päeval korraldas EPJ seminari “40 ml piima – kulust tuluks!”, kus EPJ juhataja Kaivo Ilves ja väliteenistuse osakonna juhataja Aire Pentjärv jagasid teadmisi jõudluskontrollist teise nurga alt ehk rääkisid jõudluskontrollist saadava info kasutamisest ja probleemidest. Seminaril osalejad said lihtsa vastuse nii mõnelegi keerukale küsimusele ja mõtteainet tulevikutegemisteks.

Lisaks seminaril esinejatele tutvustasid näitusel EPJ tegemisi veel väliteenistuse osakonna jõudluskontrolli spetsialistid Maila Kirs ja Merle Lillik.

Sõraterwise infoplakat ja veiste teenusteketas

EPJ andis välja ICARi sõraterwise infoplakati ja nn teenusteketta.

ICARi (rahvusvaheline jõudluskontrolli komitee) sõraterwise infoplakat on A1 mõõdus PVC-kangast plakat laudas seinale riputamiseks. Plakatil on fotod veiste sõrahaigustest ning kahtluse korral võib see aidata diagnoosi kinnitada.

Teenusteketas sisaldab abiinfot sigimisandmete ja mastiidi kohta. Ketta ühel poolel on sigimiskalender, kust saab vaadata lehma soovitava kinnijätuaaja ning oodatava poegimisaja vastavalt seemenduse kuupäevale. Samuti on sellel küljel soovitatavad ajavahemikud, millal EPJ teenuse “Tiinuse test piimast” abil kontrollida looma tiinust. Kalendri teisel poolel on Mastiit 16 abil määratavad mastiiditekitajad ja näpunäited, kuidas neid ennetada ja tõrjuda.

Plakati ja ketast saab maakonna jõudluskontrolli spetsialistilt ja EPJ peamajast Tartus.

Eesti punase tõu rekord uuenes

Eesti punase tõu piimatoodangu rekord uuenes – ASi Tartu Agro lehm Marelle (nr EE 15660923) ületas septembris punase tõu laktatsiooni (lehma toodang arvestatuna poegimisest kuni 305. päevani) parima tulemuse, mis oli pikalt olnud Kõljala Põllumajandusliku OÜ lehm Miilase käes.

Uus rekord on 18 290 kg, millega ületati eelmine tulemus 101 kg-ga. Uus rekord saavutati lehma neljandal laktatsioonil, rekordiomanik Marelle on pulli Maximo-Red ET järeltulija.

Ülevaadet piimatoodangu rekorditest näeb EPJ kodulehel piimaveiste statistika tabelis “Rekordlehmad läbi aegade”.

Muudeti sigade geneetilise hindamise metoodikat

Uus metoodika sigade geneetiliseks hindamiseks rakendus 28. augustil, millega seoses oli palju uuendusi nii tulemuste avalikustamisel kui ka Possu programmis.

Muudatustest andsid EPJ töötajad põhjaliku ülevaate Eesti Tõusigade Aretusühistu nõukogu liikmetele Viljandis ning farmide jõudlusandmete kogujatele Järva ja Saare maakonna infopäevadel.

Lihaveiste piloothindamine Interbeefis

ETKÜ avaldas soovi liituda lihaveiste rahvusvahelise hindamisega Interbeef, millega seoses EPJ on alatanud osalemise Interbeefi piloothindamises. Piloothindamine otsustati läbi viia kahe tõuga (aberdiin-angus ja limusiin), et selgitada välja Eesti osalemise otstarbekus.

EPJ-poolsed ettevalmistused on tehtud ja kui Interbull ja Interbeef saavutavad kokkuleppe korralduslikes küsimustes, saab EPJ siseneda piloothindamise projekti.

ICARi konverents Prahás

Seekordne ICARi konverents koos erinevate töötubadega toimus vahetult enne jaanipäeva Prahás. Samas toimus ka ICARi üldkoosolek, mis erines tavapärase otsuste osas selles suhtes, et seekord kinnitati ICARi juhatuse ettepanek kolida ICAR Itaaliast Hollandisse. Muudatus tähendab nii juriidilist kolimist kui ka füüsilist kontori kolimist. Ühe rahvusvahelise organisatsiooni kolimine kõlab üsnagi suure ettevõtmisena, kuid tegelikkuses põhineb ICARi töö paljuski erinevate liikmesorganisatsioonide töötajate vabatahtlikul tööel. Reaalselt töötab täna ICARi Roomas asuvas kontoris ainult 3–4 inimest, lisaks mõned eksperdid, kes igapäevaselt elavad üle maailma laiali (Iirimaa, Uus-Meremaa ja ka Lõuna-Aafrika Vabariigis). Eesmärgiks on kolida kontor ära 2020. aastaks Utrechti linnakesse ning töö selles osas käib.

Kui meenutada konverentsi, siis seekordsel töökoosolekul oli suurem rõhuasetus piimaveiste jõudluskontrolli töögrupi tegemistel, kus tegeldakse eelkõige erinevate toodangu arvutamise meetodikatega, andmete täpsusega, aga ka pisut üldisemalt lüpsirobotit omavate farmide probleemidega, mis on seotud jõudluskontrolli läbiviimisega (näiteks proovide võtmine).

Teise suurema teemana oli päevakorral Interbeef, mis on piimaveisekasvatajatele tuntud kui Interbull. Nagu ingliskeelne nimigi viitab, on tegu rahvusvahelise lihavede geneetilise hindamisega tegeleva töögrupiga. Hetkel hõlmab Interbeef 9 riiki ja 5 tõugu, aga loodetavasti lisandub nende hulka ka Eesti. Algas on tehtud – Eesti Tõuloomakasvatajate Ühistu (ETKÜ) ja EPJ on avaldanud soovi osaleda Interbeefis limusiini ja aberdiinanguse tõu osas ning pilootprojektis osaleme kahe tunnusega – võõrutusmass ning pulli tütarde poegimiskergus. Septembri lõpuga olid andmed hindamise läbiviimiseks ette valmistatud ja ootame veel lepingut, et pilootprojektiga ametlikult liituda. Loogilise jätkuna võiksime järgmisel aastal jõuda Interbeefi ametlikku rahvusvahelisse hindamisse.

Üha enam levib maailmas trend, kus piimaveiste seemendamiseks kasutatakse lihatõugu pullide spermat, seda loomulikult siis, kui seemendatavaid lehmi ei soovita kasutada karja täienduseks, aga selle eelduseks on aktiivne suguselekteeritud sperma kasutamine väärtuslikematel loomad, kes suudavad siis karjatäienduse vajaduse ära katta. Põhjamaad Taani, Rootsi ja Soome esitlesid oma ühist pullide hindamise süsteemi.

Sarnaselt Eestile on paljude riikide lihavede jõudluskontrolli süsteemid hädas loomade kaaluandmete saamisega. Iirimaa jagas oma kogemust 2019. aasta jaanuaris alustatud pilootprojektist, mille eelarve on 20 miljonit eurot ja eesmärk on kaaluda 500 000 lihavede. Projekti käigus makstakse farmerile lehma ja vasika samaaegse kaalumise ja andmete registreerimise eest peale 40 €! Ühiskasutamiseks osteti 400 kaalu, millest farmer saab rentida komplekti 50 € eest päevas. Kõik need numbrid kõlavad suurelt ja ahvatlevalt, aga kokkuvõttes soovitakse leida tee, kuidas parandada lihavede majanduslikku efektiivsust ja kuidas seda kõike teha keskkonnasõbralikumalt.

Eraldi ettekannete seeria moodustasid teemad, mis olid seotud farmides aina suuremat kasutust leidvate andurite ja sensoritega – neid tekib meie ettevõtetesse aina rohkem ning surve ja ahvatlus neid ka jõudluskontrollis ja aretuses laiemalt kasutada on aina suurem. Teisalt puuduvad meil rahvusvahelised kokkulepped, millised on nõuded nende täpsusele ja mismoodi seda täpsust rahvusvaheliselt kontrollida ja jagada (näiteks on ICARil selged nõuded piima mõõtmise vahendite täpsusele ja ka sertifikaat nõuetele vastavatele piimameetritele). Loomulikult arutleti

üldisemalt ka sellel teemal, millist mõju avaldavad turule tulevad uued tehnoloogiad jõudluskontrollile ja jõudluskontrolli osakaalule. Analoogne küsimus kõlas ka töökoosoleku avaistungil, kus oli ettekanne „Genoomhindamise mõju jõudluskontrolli ja aretusorganisatsioonide edasisele tegevusele”. Ettekandes toodi välja näiteks fakt, et keskmiselt, 3–8 võrdluslehma (genotüpiseeritud lehm koos fenotüübi informatsiooniga) on sama informatiivsed kui ühe genotüpiseeritud pulli 100 tütar traditsioonilisel geneetilisel hindamisel. Seega oleks teoreetiliselt vaja vaid väike osa jõudluskontrolli all olevaid loomi hinnata, et saada juba tulemusi. Lisaks on genoomhindamine muutunud odavamaks ja seda on võimalik rakendada korraga tervele karjale ja nii võib traditsioonilise geneetilise hindamise vajadus tulevikus järjest väheneda. Efektiivseks genoomhindamiseks piisab vaid mõne suure, hästi varustatud farmi lehmast ja see võimaldaks rahvusvahelistel tulijatel teha oma genoomhindamise süsteem lahus rahvuslikust genoomhindamisest.

Uueks suundumuseks ICARi koosolekul on olnud teenust pakkuvate firmade ümarlauad, kuhu pääsevad osalised vaid valikuliselt personaalsete kutsetega. Nii näiteks oli meil võimalus osaleda tiinuse testi ümarlaval, kus räägiti tiinuse testi teenuse kasutamisest ning ka andmete analüüsimisest – näiteks on Taani ja Kanada arendanud teenust edasi ka selles suunas, et hoiatatakse loomapidajaid võimalikult hiljuti toimunud abordist. Erinevad riigid on juurutanud erinevaid tiinusepakette, kuid sisuliselt on kasutusel vaid kaks erinevat lähenemist – sarnaselt Eestile, kus kontrolli suunatakse konkreetse lehma piimaproov sõltuvalt siis tiinuse pikkusest. Erinev lähenemine on Saksamaal, kus hinnastamise aluseks ei ole mitte piimaproov, vaid maksustatakse lehma ja analüüsitakse kõik lehmad alates 28. tiinuspäevast vähemalt kahe tiinust kinnitava tulemuse saamiseni ning lisaks on võimalik lisatasu eest ka hilisem tiinust kinnitav analüüs tellida. Üsna palju oli juttu ka teenuse kasutamisest loomade heaolu vaatenurgast (lehmi ei pea eraldi fikseerima), töötajate vaatenurgast (loomaarstile jääb aega tegeleda muude tegevustega tiinuse kontrolli asemel, tiinuse kontrollija säästmine, sest teadaolevalt on rektaalne tiinuse kontroll ka kontrollijale koormav).

Teiseks kutsetega ümaraluaaks, kuhu meidki oli kutsutud, oli piimaanalüsaatoreid tootva FOSSI üritus, kus räägiti Eestiski oleva uue piimaanalüsaatori võimalusest lisaks somaatiliste rakkude arvule ka neid diferentseerida, milline on erinevate somaatiliste rakkude (makrofaagid ja lümfotsüüdid) osakaal konkreetse proovis ja kuidas neid andmeid kasutada. Siinkohal tuleb nentida, et paljud riigid omavad andmeid ja on neid ka analüüsinud, kuid teenuseks ei ole ükski riik veel seda infot kujundanud. Kuid ka EPJ-l on FOSSiga kokkulepe, et edastame oma andmed neile, et neid siis teiste riikide andmetega koos saaks analüüsida.

Kõik konverentsi ettekannete materjalid on kättesaadavad ka ICARi kodulehel: <https://www.icar.org/index.php/icar-meetings-news/prague-2019-home-page/>.

Järgmine ICARi konverents toimub 8.–12. juunil 2020 holsteini tõu „sünnikodus“ ehk Hollandis, Friisimaal asuvas Leeuwardeni linnakeses, kus päevakorral taas kord aktuaalsed teemad.

Rohkem infot üritust tutvustavas videos: <https://youtu.be/cPkEA8HcVIQ> ja ürituse kodulehel: www.icar2020.nl.

Vissukese võimalused

Eelmises infolehes tõime teieni Vissukese uuendused. Jätkame uuenduste tutvustamist ning tuletame meelde ka teisi Vissukese võimalusi.

Paljud loomapidajad on seadnud endale eesmärgi, mitmendast poegimisjärgsest päevast alates alustada lehmade seemendamist, et saavutada karjale sobiv poegimisvahemik. Oluline on, et lehmad oleksid poegimisest taastunud ning suur osa lehmadest tiinestuksid sobival ajal ja hea kui esimesest seemendusest.

Olukorra paremaks jälgimiseks on Vissukeses graafik "Esimene seemendus" (**Täiendavad–Sigimisnäitajad–Esimene seemendus**). Graafiku ühel teljel on poegimiskuu ning teisel päevade arv poegimisest esimese seemenduseni. Lehmad, kes esimesest seemendusest tiinestusid, on märgitud roheline täpikesena. Need lehmad, kellel esimesele seemendusele on järgnenud uus seemendus või esimene seemendus on kontrolli tulemusena märgitud mittetiinestavaks, on graafikul punasena. Lehmad, kelle tiinuse kontrolli tulemused on teadmata, on märgitud halliga. Kui liikuda arvutihiirega täpikese kohale, avaneb info konkreetse seemenduse kohta. Täpikesel klikkides avaneb graafiku kõrvale info looma kohta. Graafik on informatiivsem, kui nii seemendused kui tiinuse kontrolli tulemused on EPJ andmebaasi õigeaegselt registreeritud. Graafikut saab teha eraldi ka farmide lõikes. Esimese seemenduse graafik näitab, kas planeeritud tegevused ka tegelikkuses toimivad, kas indlevad loomad avastatakse ning seemendatakse õigeaegselt. Samuti saab vaadata, kas ilmastikust või söötmisest tingituna või personali vahetusest sõltuvalt on sigimisalases olukorras toimunud muutusi.

Üle karja menüüs on uus alaosa **Trendid**. Selles vaates on samad andmed, mis **Diagrammide raportis**, kuid siin on võimalik jälgida tulemuste pikemaajalist trendi.

Paljudes farmides on igapäevaselt kasutuses farmiprogrammid, kuhu registreeritakse lehmade kohta kõikvõimalikke andmeid. Selleks, et andmeid ei peaks uuesti EPJ andmebaasi ükshaaval sisestama, on võimalik neid ka failina edastada. Andmete edastamiseks sobivate failide kirjeldus on leitav Vissukeses **Südmused–Failivahet.–Juhend**. Juhendis on kirjeldatud failide formaat, struktuur ja andmed, mis iga sündmuse kohta vajalikud on. Paljud farmid saavad failiga kontrolllõpse, kuid teised sündmused pigem sisestatakse. Suure töömahu korral annaks andmete failidega edastamine kindlasti aja kokkuhoidu.

Andmefailid ei pea liikuma vaid ühepoolset. DelPro kasutajad saavad Vissukeses moodustada kontrolllõpsi järgselt faili, kus on piimaproovide analüüsitulemused. Faili saab tõsta DelProsse ning siis kajastuvad ka DelPros iga lehma andmete juures piima rasva-, valgu-, karbamiidisisaldus ja SRA kontrolllõpsil. Fail on leitav avalehe jaotusest **Andmete mahalaadimine XLS tabelisse (OpenOffice, MS Excel)** või **XML-i–Vali töö–DelPro**. Enne faili tegemist tuleb märkida sobiv kuupäevavahemik, millise kuu kontrolllõpside andmeid vajatakse.

Andmete mahalaadimise alajaotuses on teisigi võimalusi andmefailide saamiseks: loomade nimekirjad, põlvnemisandmed, seemendused, poegimised, laktatsioonid jne. Kui vajalike andmetega nimekirja Vissukeses ei ole, ootame soovitud faili kirjeldust, et saaksite andmed kiiresti ja vahese vaevaga EPJ andmebaasist kätte.

Tuletame meelde, millist informatsiooni on Vissukeses **loomade karjast väljamineku** kohta. Analüüsimiseks on kõige lihtsam kasutada Vissukese erinevaid raporteid ja aruandeid. Oluline on, et registreeritud väljamineku põhjused oleksid reaalsed, siis saab teha õigeid otsuseid.

Piimakarjale on oluline püsiv lehmade arv karjas, mille tagab karja taastootmiseks piisav arv lehmikuid. Taastootmise olukorrast annab ülevaate *Üle karja* menüüs olev **Taastootmisnäitajad** koondtabelina. Päringut saab teha konkreetse perioodi kohta ning farmi, grupi ja töu lõikes. Kuvatavas tabelis on andmed seemenduste, poegimiste ning väljaminekute kohta. Andmed saab Excelis enda arvutisse salvestada.

Ka igakuine *Raportite* menüüs asuv trükkis **Koondaruanne** kajastab sama infot, kuid on esitatud aasta algusest arvates ning viimase kuu kohta. Võrdluseks on toodud andmed eelmise aasta sama kuu kohta. Aruandes on ka põhikarja bilanss ehk karjast väljaläinud lehmade ja esmaspoeginute arvu vahe. Karjast väljamineku tabelis on näidatud lehmade ning lehmikute väljaminek põhjuste lõikes aasta algusest arvates nii arvuliselt kui ka protsentuaalse näitajana ning väljaläinud loomade keskmine vanus. Väljamineku põhjused on grupeeritud.

Menüüs *Täiendavad* asuvas vaates **Väljaminek–Väljaläinud loomad** on kättesaadav väljaläinud loomade (lehmad/lehmikud/pullid) nimekirj. Päringut saab teha konkreetse aasta kohta (viimased neli aastat). Kui jätta aasta täpsustamata, avaneb kogu selle karja kohta teada olev info. Päringut saab kitsendada farmi, grupi, väljamineku põhjuse ja väljamineku kuu järgi. Samuti on olemas Excelisse laadimise võimalus. Samas menüüs asuv **Poegimisjärgse statistika** aruanne näitab, millisel poegimisjärgsel kuul ja millise põhjusega lehmad karjast välja lähevad. Kui suur hulk lehma läheb karjast välja esimestel poegimisjärgsetel kuudel, annab põhjuste analüüsimine võimaluse olukorra parandamiseks, et varase karjast väljaminekuga tekkivat majanduslikku kahju vähendada. Aruandes näidatakse 1. laktatsiooni ning 2. laktatsiooni ja vanemate loomade andmeid eraldi ridadel. Päringut on võimalik teha farmide, gruppide ja töugude järgi ja kuni viimase kahe aasta väljaminekute kohta.

Üle karja–Väljamineku statistika–Väljamineku statistika kajastab lehmade väljaminekut põhjuste kaupa viimase 12 kuu andmete põhjal. Esimesel graafikul on karja väljamineku andmed nii arvuliselt kui protsentuaalselt, teise graafiku abil saab karja olukorda võrrelda Eesti teiste karjade keskmise tulemusega. Tabelis on väljamineku info (loomade arv, vanus ja elueatoodang) kuude kaupa. Allpoololevas tabelis on väljamineku andmed ka lehmikute kohta (konkreetsel kuul välja läinud lehmikute arv ja keskmine vanus).

Üle karja–Väljamineku statistika–Noorloomad vaates on näha, millistel põhjustel on viimase 12 kuu jooksul karjast välja läinud erinevates vanusegruppides olevad noorloomad. Vaadeldakse kuut erinevat vanusegruppi. Tabelis kajastub, millised probleemid erinevas vanuses vasikate karjast väljaminekut põhjustavad. Kui probleem teada, on sellega võimalik tegeleda. Näiteks kui 1–30 päevaseid vasikaid läheb seedeelundite haiguste tõttu palju karjast välja, siis tuleks üle vaadata vasikate söötmine ja pidamine (vasikaboksi puhtus, temespiima jootmise korraldus jne). Kui suur osa üle 13 kuu vanuseid mullikaid praagitakse karjast sigimisprobleemide tõttu, võib põhjuseks olla halb inna jälgimise ja seemendamise korraldus või söötmine ja üleasustusega seonduv.

Noorkarjakasvatuse põhieesmärgiks on saada terved ja hästi arenenud loomad lõpsikarja täienduseks. Andmete analüüs aitab kindlaks määrata karja tegeliku seisukorra ning panna paika eesmärgid ja edasise tegevuskava. Loomade karjast väljaminekut ei saa vältida, karja olukorra hindamisel võiks aluseks võtta teadlaste poolt soovitatud näitajad. Soovituslik põhikarja praakimise näitaja on kuni 25% aastas. Optimaalseks peetakse, kui sigimisprobleemide tõttu praagitakse aastas kuni 10% lehmadest, udaraprobleemide tõttu kuni 7% ning lonkamise tõttu kuni 2% lehmadest, 1–30 -päevaste vasikate suremus on kuni 2% jne.

Nii lõpsi- kui noorkarja väljamineku põhjuste analüüsil on peamiseks küsimusteks: millal, kui palju, mis põhjusel, parem või halvem võrreldes ühe või teise näitajaga. Selleks, et andmete alusel otsuseid saaks teha, on äärmiselt oluline korrektne ja täpne andmete registreerimine.

väliteenistuse osakonna juhataja Aire Pentjärv
väliteenistuse osakonna jõudluskontrolli spetsialist Merle Lillik

Parimad emised

Suurima viljakusega emiste nimekirja annab ülevaate, mitu korda on Eesti parimad emised elu jooksul poeginud ja mitu põrsast on neil selle ajaga elusalt sündinud. Tipus on eesti suurt valget tõugu (Y) ja eesti maatõugu (L) ristandemised, kellelt saadud põrsaste arv jääb vahemikku 145–169, kuue parima puhtatõulise emise näitaja on vahemikus 127–151. Rekordemiselt on saadud 13 poegimiskorraga 169 põrsast ja võõrutati 136 põrsast; järgneb emis, kellelt saadi 162 põrsast 14 poegimisega. Kolmanda koha emis on poeginud 11 korda ja põrsaid on tal sündinud 153.

Paljud nõustajad soovivad emist

Karjasolevate emiste eluaja viljakuse TOP3 tõugude kaupa

Tõug	Emise registri-number	Elusalt sündinud põrsaid	Poegimis-kordi
L	502-172-15	151	10
L	928-2901-15	149	9
L	1020-1167-15	132	9
Y	630-711-13	144	13
Y	630-690-13	141	13
Y	630-699-13	127	12
LxY	630-639-13	162	14
LxY	630-650-13	150	13
LxY	630-719-13	145	13
YxL	1020-2889-13	169	13
YxL	1020-3005-14	153	11
YxL	1985-3242-15	150	9

L- Eesti maatõug Y - Eesti suur valge

Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond: Euroopa investeringud maapiirkondadesse

Tööjuubilar

IT-osakonna geneetilise hindamise spetsialist **Liia Taaler** on meil juba **15** aastat tegelema sigade jõudluskontrolliga.

Kolleegide sõnul on Liia töökas ja asjalik, saab hakkama päringutega stiilis “vajan kohe andmeid, tähtaeg eile”. Tema abil on tehtud mitmeid uuendusi sigade jõudluskontrollis ja korraldatud ühisüritusi.

Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontroll

www.epj.ee
epj@epj.ee

F. Tuglase 12, 50094 Tartu linn

Piimaveiste jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7738
Sigade jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7765
Kõrvamärkide müük	738 7762 526 3529
Harju-, Jõgeva-, Järva- ja Valgamaa klienditeenindaja	738 7751
Lääne-, Põlva-, Rapla-, Tartu-, Viljandi- ja Võrumaa klienditeenindaja	738 7753
Hiiu-, Ida-Viru-, Lääne-Viru, Pärnu- ja Saaremaa klienditeenindaja	738 7754
Geneetiline hindamine (veised)	738 7731
Geneetiline hindamine (sead)	738 7746
Raamatupidamine	738 7769

Labor

F. R. Kreutzwaldi 46, 51006 Tartu linn	
Telefon	738 7726 510 9624
Piimameetrite testimine	738 7722
Piimaproovide vastuvõtt	738 7721
Piimaringid	738 7726

kasutada kuuenda pesakonnani, mis on üldjuhul optimaalseks poegimiskordade arvaks. Pärast kuuendat pesakonda reeglina viljakus väheneb, aga paremikki kuuluvad emised on soovitusliku näitaja ületanud, enamuse neist isegi kahekordselt.

Kümme aastat tagasi olid parima eluaja viljakusega samuti ristandemised. Praegu saadakse puhtatõulistelt emistelt elu jooksul rohkem põrsaid kui kümme aastat tagasi, mis on hästi korraldatud aretustöö tulemus.

sigade jõudluskontrolli juht Külli Kersten geneetilise hindamise spetsialist Liia Taaler

Muhedat ehk “Tahan oma raha tagasi!”

Nii nagu valdav osa ettevõttest, oleme ka meie kokku puutunud võlgade ja võlglastega. Siin väike väljavõte klientide lõbusamatest vastustest, mille on kokku kogunud meie raamatupidaja.

“Vaatan, mis teha annab. Muretsen rohkem sinu (s.t jõudluskontrolli spetsialisti) pärast, et mis saab, kui ma ei maksa.”

“Maksan, maksan – aeg lendab nii kiiresti, ei saa arugi, et jälle võlg.”

“Raamatupidaja läks abielluma, kolmapäeval on tagasi, siis tegeleme maksmistega.”

“Võtan ennast kokku ja maksan.”

“Küll ma massa, kui raha saa.”

“Täna vihmane ilm, on aega arveid maksta. Teeme ära!”

“Täna ei ole aigu, homme kannan 50.”

“Maksan, aga ei tea, mis päev või kell.”

“Kiired kevadtööd, pole aega arvutis istuda.”

“Täna õhtul luban maha raiuda pika saba otsa ehk vanima arve.”

“Saada arve uuesti, mees lubas merelt õhtul maale tulla ja ära maksta.”

Jõudluskontrolli spetsialistid maakonnas

Harjumaa	Maila Kirs	tel 509 4675	maila.kirs@epj.ee		
Harjumaa	Ludmilla Aan	tel 516 7816	ludmilla.aan@epj.ee		
Hiiumaa	Maire Tamm	tel 5332 4204	maire.tamm@epj.ee	Mäe 2, Käina	3. K 12.00-16.00
Ida-Virumaa	Ludmilla Aan	tel 516 7816	ludmilla.aan@epj.ee		
Jõgevamaa	Ludmilla Aan	tel 516 7816	ludmilla.aan@epj.ee		
Järvamaa	Merle Lillik	tel 516 7868	merle.lillik@epj.ee	Pärnu 58 II korrus, Paide	K 9.30-13.30
Lääne-Virumaa	Ludmilla Aan	tel 516 7816	ludmilla.aan@epj.ee	Neffi 2, Piira, Lääne-Virumaa	E 9.00-14.00
Läänemaa	Maila Kirs	tel 509 4675	maila.kirs@epj.ee	473 3007 Jaani 10 I korrus, Haapsalu	K 9.00-15.00
Põlvamaa	Evi Prins	tel 520 6231	evi.prins@epj.ee		
Pärnumaa	Maire Tamm	tel 5332 4204	maire.tamm@epj.ee		
Pärnumaa	Maila Kirs	tel 509 4675	maila.kirs@epj.ee		
Raplamaa	Maila Kirs	tel 509 4675	maila.kirs@epj.ee	Kuusiku tee 6, Rapla	E 9.00-15.00
Saaremaa	Maire Tamm	tel 5332 4204	maire.tamm@epj.ee	Kohtu 10, Kuressaare	E 9.00-15.00
Tartumaa	Merle Lillik	tel 516 7868	merle.lillik@epj.ee	738 7739 F. Tuglase 12–215, Tartu	1. ja 3. E 8.00-15.00
Valgamaa	Evi Prins	tel 520 6231	evi.prins@epj.ee		
Viljandimaa	Merle Lillik	tel 516 7868	merle.lillik@epj.ee	433 3713 Vabaduse plats 4–317, Viljandi	T 9.00-14.00
Võrumaa	Evi Prins	tel 520 6231	evi.prins@epj.ee	Liiva 11 II korrus, Võru	T 9.00-15.00